

Handboek endodontologie voor tandarts

In het voorwoord van dit handboek staat treffend verwoord wat de auteurs willen bereiken: na het lezen van het boekje kan de tandarts-algemeen practicus de endodontische behandeling eenvoudig, voorspelbaar en succesvol uitvoeren. Het belooft een inhoud gebaseerd op uitgebreid literatuuronderzoek en de nieuwste ontwikkelingen in de endodontologie. In 5 hoofdstukken worden de aspecten van de wortelkanaalbehandeling weergegeven. Na een introductie over de oorzaken van pulpapathologie volgt een passage over vitale pulpatherapie die mijns inziens te beperkt is. Vervolgens wordt een hoofdstuk gewijd aan diagnostiek. Het derde hoofdstuk beschrijft het belang en het bewerkstelligen van een aseptische techniek. Het propageren van een preparatietechniek waarbij van coronaal naar apicaal wordt gewerkt, is zeer toepasselijk. Voor necrotisch geïnfecteerde wortelkanalen wordt het insluiten van calciumhydroxide gedurende minstens 1 week geadviseerd om vervolgens in een tweede zitting tot het vullen van het wortelkanaal over te gaan. Verschillende wetenschappelijke publicaties echter wijzen uit dat geen additionele desinfecterende werking kan worden toegeschreven aan calciumhydroxide. De klinische procedures van preparatie, desinfectie en vullen staan beschreven in hoofdstuk 4. Er volgt een passage met illustraties van dwarsdoorsneden van de verschillende roterende nikkeltitanium instrumenten en uitleg van het begrip 'cutting efficiency'. Het belang van veelzijdig spoelen met natriumhypochloriet wordt onderbelicht. Opvallend is de beschreven vulmethode: guttapercha komt summier aan de orde en wordt de zwakke schakel in de endodontische behandeling genoemd. Dan wordt stap voor stap geïnstrueerd hoe het wortelkanaal gevuld dient te worden met het adhesieve Resilon®, mede ontwikkeld door de auteurs. Het louter verwijzen naar artikelen met betere resultaten van Resilon® dan van guttapercha creëert een eenzijdig beeld. De in de vakliteratuur beschreven negatieve eigenschappen van dit materiaal worden buiten beschouwing gelaten. Tot slot komen het resultaat van de endodontische behandeling en de factoren die dit resultaat beïnvloeden, aan bod. Het geheel is duidelijk opgebouwd en helder geïllustreerd. De inhoud is echter te summier om aan de in het voorwoord beschreven belofte te voldoen.

A.G.M. Bouwman, Nijmegen

M. Trope, G. Debelian

Endodontics manual for the general dentist

London: Quintessence Publishing Co. Ltd., 2005

74 bl. £ 39.00. ISBN 1 85097 089 0

'Spitting image'

Door toepassing van de op dit moment meest geavanceerde vorm van radiotherapie, de intensiteitsgemoduleerde radiotherapie (IMRT), kan in het te bestralen gebied een dosisverdeling worden bereikt die nauwkeurig op de vorm en de afmetingen van de doelvolumes is toegesneden. Met IMRT kunnen daarvoor aangrenzende gezonde weefsels, zoals de speekselklieren, aanzienlijk beter worden gespaard dan met conventionele radiotherapie. Astreinidou beschrijft verschillende aspecten van stralingsgeïnduceerde xerostomie, variërend van een nauwkeurige analyse van de IMRT-techniek tot het ontwikkelen van een techniek om met behulp van kernspinresonantie (MR) de stralingsgeïnduceerde schade aan speekselklierweefsel te meten. Analyse van de toegepaste IMRT-techniek toonde aan dat bestraalde weefsels niet altijd die dosis ontvangen die volgens het planningsysteem is bepaald. Ter plaatse van de parotis, één van de gezonde weefsels die men zoveel mogelijk wil sparen, kon de dosis tot 9 Gy afwijken van het opgestelde behandelplan. Dit aspect behoeft de nodige aandacht bij het vervolmaken van de methodiek voor het opstellen van een IMRT-behandelplan. Een nieuwe ontwikkeling is het in beeld brengen van de stralingsschade aan speekselklierweefsel met behulp van MR-sialografie. Met deze techniek worden stilstaande vloeistoffen, zoals speeksel, hyperintens afgebeeld, terwijl omliggende weefsels, zoals het speekselklierparenchym, hypo-intens worden afgebeeld. Met andere woorden, het speeksel in de afvoergangen wordt afgebeeld. Op deze wijze kan een driedimensionale weergave worden verkregen van het klierbuissysteem. Deze nieuwe techniek – in een inventariserend onderzoek kon een relatie tussen de speekselklierfunctie en de stralingsschade aan het speekselklierweefsel worden aangetoond – kan zich mogelijk ontwikkelen tot een non-invasieve techniek voor het bepalen van de speekselklierfunctie na bestraling. Een aanzet daartoe is gezet, maar het is de vraag of deze techniek, mede gezien de functionele reservecapaciteit van de speekselklieren en beïnvloedende factoren zoals medicatiegebruik, zich zal kunnen ontwikkelen tot een goed of beter alternatief voor de gangbare technieken om verlies van speekselklierfunctie te bepalen. Al met al een boeiend proefschrift, waarin een aantal nieuwe technieken om de stralingsschade aan speekselklierweefsel te beperken en te evalueren wordt beschreven. Gezien het zeer specialistische karakter van het promotieonderzoek, is dit proefschrift vooral een aanrader voor diegenen die zich specifiek met deze problematiek bezighouden.

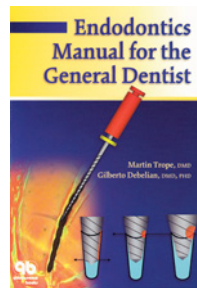
A. Vissink, Nieuw Roden

E. Astreinidou

Spitting image. Image based prevention and measurement of radiation-induced xerostomia

Utrecht: Universiteit Utrecht, 2006

109 bl., geïll. Academisch proefschrift. ISBN 90 393 4231 8

De principes van de klinische tandheelkunde

Dit boek behandelt de moderne tandheelkundige behandelmethoden in vogelvlucht, met als doel een duidelijk inzicht te geven in het waarom van de historische methoden en de evolutie naar de modernste behandelmethoden. De argumenten voor deze methoden worden ondersteund met literatuurverwijzingen variërend van een boek uit 1908 van de grondlegger van de tandheelkunde, G.V. Black, tot en met een artikel over 'evidence-based' tandheelkunde uit 2004.

Het eerste hoofdstuk bespreekt de ergonomie, het tandheelkundig onderzoek en het verschijnsel cariës. Hoofdstuk 2 behandelt de principes van prepareren en pulpaprotectie. De endodontie komt aan bod in een 3e en 4e hoofdstuk. De indirecte restauraties krijgen ook veel aandacht. Onder andere worden de preparatietechnieken voor keramische restauraties en de voor- en nadelen van schouders en chamfers besproken. Van de retentiepinnen worden de voor- en nadelen afgewogen, met als conclusie dat het erop lijkt dat de nadelen groter zijn dan de voordelen.

Het onderhoud van het gebit wordt er met al die restauraties niet makkelijker op. Hierop wordt in een apart hoofdstuk ingegaan. Tot besluit worden 10 bladzijden besteed aan het actuele onderwerp evidence-based tandheelkunde: wat is het en hoe werk je ermee.

Al met al een praktisch boekje dat in 170 pagina's de stand van zaken bespreekt op het gebied van de algemene klinische tandheelkunde. De keuze van de onderwerpen is wat willekeurig en de illustraties zijn beperkt tot eenvoudige schetsen. Voor studenten een goed boekje om even te kijken wat de argumenten zijn voor bepaalde behandelmethoden. Ook is het geschikt voor praktiserende tandartsen die snel weer up-to-date willen zijn in hun dagelijkse praktijk.

A.M. van Luijk, Almere

A.J.E. Qualtrough, J.D. Satterthwaite, L.A. Morrow, P.A. Brunton

Principles of operative dentistry

Oxford: Blackwell Munksgaard, 2005

182 bl., geïll. £ 24.99. ISBN 1 4051 1821 0

Angst voor de tandarts

In dit eerste Nederlandstalige handboek over angst voor de tandarts wordt uitgebreid aandacht besteed aan de oorzaken ervan en worden deze in een breder kader gezet. Angst voor de tandarts gaat nogal eens gepaard met angst voor andere zaken en is soms ook gekoppeld aan vroegere negatieve ervaringen. De lezer kan nu angst voor de tandarts beter plaatsen. Om de mate van tandartsangst te kunnen inschatten zijn enkele veelgebruikte korte vragenlijsten toegevoegd zoals de Dental Anxiety Scale, de Korte Vragenlijst Angst

voor de Tandheelkundige Behandeling en de checklist voor psychopathologie. Vervolgens wordt in 7 hoofdstukken uitgebreid ingegaan op de tandheelkundige behandeling van volwassenen en kinderen met milde angst. De 'tell-show-do'-methode wordt haarfijn uit de doeken gedaan. Zelfs het bekende woordenlijstje voor kinderen is geactualiseerd (composiet - plastic, glasionomeercement - mayonaise). Ook zijn er 'tips voor angstige patiënten', die de behandelaar met de patiënt kan doornemen. Over de toepassing van aanvullende psychofarmaca zoals orale sedativa, lachgas of algehele anesthesie is eveneens een hoofdstuk geschreven.

Opmerkelijk is dat bij het behandelen van angstige oncoöperatieve kinderen een angststandarts meestal meer succes heeft dan een psychotherapeut. De angststandarts leert de patiënt namelijk stapje voor stapje wennen aan de angst-aanlagende dingen van de tandartspraktijk, die de psychotherapeut niet voorhanden heeft. Daarom is doorverwijzen naar een psycholoog alleen geïndiceerd voor de zwaardere pathologische gevallen van tandartsangst. Bijzondere aandacht krijgt de 'eye movement desensitisation and reprocessing' waarbij emotioneel beladen geheugenbeelden van een traumatische ervaring in 3 tot 5 zittingen kunnen worden overwonnen. De auteur heeft hierover een apart handboek geschreven voor collega-psychologen en geeft hierin cursussen en therapie in een eigen behandelklinik.

Dit boek geeft een brede kijk op angst voor de tandarts en de manieren om deze angst aan te pakken. Het is in een prettige stijl geschreven met veel praktijkvoorbeelden. Het is een echte aanrader voor tandheelkundestudenten, tandartsen, tandartsassistenten, mondhygiënist en kaakchirurgen. Bovendien is dit boek geschikt voor psychologen, orthopedagogen en andere beroepsbeoefenaars in de geestelijke gezondheidszorg.

A.M. van Luijk, Almere

A. de Jongh

Angst voor de tandarts

Assen: Van Gorcum, 2006

251 bl., geïll. € 37,50. ISBN 90 232 4055 3